

Çalışan Bireylerin Park ve Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanım Kısıtlayıcılarının Belirlenmesi

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmada ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Elazığ ili merkez ilçe sınırları içinde çalışmaya gönüllü olarak katılan 217 (%72,3)'si erkek, 83 (%27,7)'ü kadın, toplam 300 çalışan birey oluşturmuştur. Çalışma da veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısım araştırmacılar tarafından oluşturulmuş ve 7 maddeden (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, ikamet yeri, ildeki rekreasyon alanı yeterliliği) oluşmaktadır. İkinci kısımda ise, Park-Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanımı Kısıtlayıcıları Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler IBM SPSS 24 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerde uygulanacak testleri belirlemek için öncelikle normallik (Skewness ve Kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. İkili gruplara sahip değişkenler için Independent Sample T-Testi, ikiden fazla gruba sahip değişkenler için ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucunda fark çıkan grupları belirlemek içinse Tukey testi kullanılmıştır. Sonuç olarak cinsiyetin, medeni durumun, eğitim durumunun, ikamet yerinin bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesini etkilemediği, yaş değişkenine göre ise ; 45-54 yaş grubu ile 65 ve üzeri yaş grubundaki bireylerin, 35-44 yaş arasındaki bireylere göre park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Park ve rekreasyon, alan seçimi, kullanım kısıtlayıcıları

Selection of Park And Recreation Areas for Working Individuals and Determination of Use Restrictions

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the park and recreation area selection and usage restrictions of working individuals according to different variables. The relational screening model was used in the research. The study group consisted of a total of 300 working individuals, 217 (r,3) of whom were male and 83 (,7) of whom were female, who volunteered to participate in the study within the borders of the central district of Elazığ province. The study consists of two parts as a data collection tool. The first part was developed by the researchers and consists of 7 items (gender, age, marital status, education status, occupation, place of residence, adequacy of recreation areas in the province). In the second part, the Park-Recreation Area Selection and Usage Restrictors Scale was used. The obtained data were analyzed using the IBM SPSS Statistic 24 statistical package program. In order to determine the tests to be applied to the data, normality (Skewness and Kurtosis) values were first examined. It was determined that the data showed a normal distribution. Independent Sample T-Test was applied for variables with two groups, ANOVA test was applied for variables with more than two groups. Tukey test was used to determine the groups where there was a difference as a result of ANOVA test. As a result, it can be said that gender, marital status, education level, place of residence do not affect individuals' selection of parks and recreation areas and determination of usage restrictions, and according to the age variable; individuals in the 45-54 age group and 65 and over age group are effective in determining parks and recreation areas and usage restrictions compared to individuals between the ages of 35-44.

Keywords: Park and recreation, site selection, use restrictions

GİRİŞ

Rekreasyon kelimesi Latince "yeniden yaratmak", restorasyon, yeniden doğuş anlamına gelir. Gelecekteki yıllarda farklı sözlükler bunu "manevi gücün veya ruhun yenilenmesi" olarak tanımladılar¹. Rekreasyon, yaşamın tüm yükümlülükleri yerine getirildikten sonra kalan süre içerisinde bireysel veya grup halinde gerçekleştirilen sportif, kültürel, sanatsal, sosyal ve turistik faaliyetleri ifade etmektedir². Etkinlikler; dinlenme, eğlenme, yeni bilgiler edinme, yaratıcılığı geliştirme, eğlenme ve boş zamanı iyi değerlendirme gibi farklı amaçlara odaklanmaktadır². Parker, (1979)³ 'a göre rekreasyon, katılımcılara mutluluk, tatmin, zihinsel denge, karakter, zihinsel huzur, özgürlük, fiziksel ve sosyal aktivite ve entelektüel bakış açısı kazandıran bir aktivitedir⁴. Boş zaman kavramı dinlenme kavramını da içinde barındırır. İnsanların boş zamanlarını gönüllü olarak katıldıkları ve keyif aldıkları faaliyetler (yüzme, futbol oynama, seyahat etme, konserlere gitme vb.) için kullanmalarına boş zaman denir. Boş zamanı değerlendirme kavramı bir eylemdir. Rekreasyon ise hem bir faaliyet türünü hem de bir eylemi ifade etmektedir⁵.

Sağlık, insanoğlunun varoluşundan bu yana üzerinde en çok durulan kavramlardan biri olup, en üst düzeyde iyilik halinden ölüme kadar pek çok düzeyi kapsayan bir süreçtir⁶. Bu süreci sağlıklı yaşamak ve hastalanmamak ile eş tutarsak, bireylerin sadece kendilerini hastalıklardan koruyan davranış kalıpları geliştirmeye çalıştıkları varsayılabilir⁷. Dünya Sağlık Örgütü Sağlığı; "yalnızca hastalık veya sakatlığın olmayışı değil, fiziksel, zihinsel ve sosyal olarak tam bir iyilik hali" olarak tanımlamıştır⁸. Günümüzde sağlığın tüm bu fiziksel, zihinsel ve sosyal boyutlarının yanı sıra aile, çevre ve toplum dahil olmak üzere herkesin bir bütün olarak sağlıklı olması gerektiği vurgulanmaktadır⁹. Bu bağlamda 1985 yılında DSÖ sağlık tanımını, bir bireyin veya grubun kendi ihtiyaç ve isteklerini tanıyıp karşılayabilmesi, yalnızca belirli bir süre boyunca değil, hayat boyunca bütünü ve çevresini koruyabilmesi yeteneği olarak genişletmiştir¹⁰.

Günümüzde insanlar çeşitli nedenlerden dolayı bedensel, zihinsel ve sosyal strese maruz kalmaktadır^{11,12}. Kimi insanlar bu negatif durumlardan sıyrılmak ve gerginlikten kurtulmak için doğayı bir kurtuluş vesilesi görmektedir. Şehirde yaşayan ve şehir hayatının karmaşıklığından kurtulma fırsatı bulamayan bireyler, bedensel ve manevi sağlıklarını koruyabilmek veya yeniden kazanabilmek için şehirdeki imkanlardan yararlanmak istemektedir^{11,12}. Fiziksel aktivite eksikliği günümüzde mühim bir toplum sağlığı sorunudur. Boş zamanın fiziksel faaliyet boyutu göz önüne alındığında boş zaman etkinliklerine katılmanın bu sorunu ortadan kaldırdığı bilinmektedir ve bu durum birçok çalışmada ortaya konmuştur^{11,12}.

Günümüzde özellikle kentsel alanlardaki rekreasyon alanları, bireylerin boş zamanlarını sosyalleşerek, dinlenerek, boş zaman etkinliklerine katılarak geçirebilecekleri kamusal alanlar olarak adlandırılmaktadır¹⁴. Rekreasyonun fiziksel faaliyet kapsamında, faaliyetin uygulanabileceği kamusal alan niteliğinde olan rekreasyon ve park alanlardan faydalanmak masrafsız ve az maliyetlidir. Bu nedenle, bu bölgelere katılım kolaydır ve bu bölgelerden faydalanmak, sağlığın geri kazanılmasında etkili bir faktör olabilir¹⁵. Boş zamanlarını, gelişen, sürekli değişen ve yaşlanan bir şehirde geçirmek isteyenler, güvenlik açısından sorgulanabilir birçok park alanına rağmen, bu zamanı arkadaşları ve aileleriyle de değerlendirmek istiyorlar. Sınırlı bir alanla karşı karşıyayız. Park ve rekreasyon alanlarına ulaşması kolay, ucuz ve şehirden çok da uzak olmayan çeşitli aktivitelere ulaşmayı umuyorlar. Özellikle hafta

sonunu ailesi ve küçük çocuklarıyla geçirmek isteyenler pratik bir çözüme kavuşmak istiyorlar. Bu durum, aktivite sağlığı iyileştirme veya koruma amaçlı olsa bile fiziksel aktivitenin yapılabileceği park ve rekreasyon alanlarına ilişkin bazı kısıtlamaları ortaya çıkarmıştır. Buradaki sınırlamalar, bireysel boş zaman tercihlerinin oluşumunu sınırlayan ve katılımı ve dolayısıyla keyif almayı engelleyen faktörlere atıfta bulunmaktadır¹³.

Daha önce kırsal olan yerleşim alanlarında nüfus arttıkça boş arsaların yerini bina kümeleri almakta, aynı zamanda boş zaman aktivitelerine ayrılan alanlar da zamanla azalmaktadır. Tüm bu negatif durumlar, kamusal alanlarda çeşitli yaşta insanın ihtiyaçlarını karşılayacak uygun alanların ve yeterli boş zaman etkinlikleri ve rekreasyon alanlarının planlanmasını gerektirmektedir. Herkese yönelik rekreasyon ve serbest zaman programları, sosyal eşitliğin ve demokratik ilkelerin özendirildiği alanlardır. Bu bağlamda boş zaman etkinlikleri ve rekreasyon alanları, cinsiyet, sosyal sınıf, yaş veya yetenek ayrımı gözetmeksizin herkesin erişimi ve katılımıyla geniş bir kitleye hizmet verecek şekilde düzenlenmelidir. Boş zaman faaliyetleri ve rekreasyon alanları, özellikle fiziksel aktivite eksikliğinden kaynaklanan sağlık sorunlarının çözümünde önemli rol oynamaktadır. Fiziksel aktivitenin sağlık ve kronik hastalıkların önlenmesi açısından faydaları oldukça açıktır. Bu bakımdan rekreasyon alanları (fitness salonları, eğlence merkezleri, tenis kortları, basketbol sahaları, parklar, oyun alanları vb.) bireylere yönelik fiziksel aktivite yaparak genel toplum sağlığının korunması açısından önemlidir. Bu tesislerin mevcudiyeti, çeşitli boş zaman etkinliklerine önemli alternatifler sunarak fiziksel aktiviteye katılımı artırabilir¹⁶. Bu doğrultuda çalışmamızın amacı, çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesidir.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Araştırmamız, nicel modelde oluşturulmuş tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Tarama modeli “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı” olarak tanımlanmaktadır. Tarama modelinde; araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Bu amaçla, önce her iki durumun belli değişkenler açısından ayrıntılı betimlemeleri yapılmakta, sonrasında ise ortak ölçütlere göre yapılan bu betimlemeler karşılaştırılmaktadır¹⁷.

Araştırma Grubu

Araştırmanın türüne ve desenine göre alt başlıklar yazarlar tarafından da oluşturulabilir. Araştırmanın evrenini çalışan bireyler oluştururken, örneklemini ise; çalışmaya gönüllü olarak katılan 300 birey 217 (%72,3)’si erkek, 83 (%27,7)’ü kadın oluşturmuştur. Verileri toplamak için anket formu oluşturulmuş ve gönüllülük esas alınarak doldurtulmuştur.

Tablo 1. Demografik Değişkenler Tablosu

Değişken	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	83	27,7
	Erkek	217	72,3
Yaş	14-17 Yaş	19	6,3
	18-24 Yaş	118	39,3
	25-34 Yaş	78	26,0

	35-44 Yaş	26	8,7
	45-54 Yaş	37	12,3
	55-64 yaş	15	5,0
	65 ve Üzeri Yaş	7	2,3
Medeni Durum	Bekar	71	23,7
	Evli	189	63,0
	Boşanmış	40	13,3
	Yalnızca Okuryazar	13	4,3
Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	23	7,7
	Ortaokul Mezunu	25	8,3
	Lise Mezunu	92	30,7
	Üniversite Mezunu	118	39,3
	Lisansüstü Mezunu	29	9,7
Meslek	Memur	195	65,0
	İşçi	26	8,7
	Serbest M.	79	26,3
	Ailemle	253	84,3
İkamet Yeri	Evde yalnız	24	8,0
	Evde Arkadaşlarla	20	6,7
	Yurtta	3	1,0
İldeki Rekreasyon Alanı Yeterliliği	Evet	35	11,7
	Hayır	265	88,3

Tablo 1' de sosyodemografik değişkenlere göre yüzde ve frekans değerleri verilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine baktığımızda; 217 tanesinin erkek ve 83 tanesinin kadın olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan bireylerin yaş değerlerine baktığımızda; 18-24 yaş arası 118 bireyle en çok katılımın sağlandığı yaş skalası olarak belirlenmiştir. En az katılım ise 65 yaş ve üzeri 7 birey olarak belirlenmiştir. Medeni durumlarını incelediğimizde 189 bireyin evli, 71 bireyin bekar, 40 bireyin ise boşanmış olduğu belirlenmiştir. Eğitim durumlarına baktığımızda 118 kişiyle üniversite mezunu en fazla katılım sağlamıştır. Mesleklerine baktığımızda; 195 kişinin memur, 79 kişinin serbest meslek, 26 kişinin ise işçi olduğu görülmüştür. İkamet yerine baktığımızda; 253 kişi ailemle, 24 kişi evde yalnız, 20 kişi evde arkadaşlarıyla olarak yanıt vermiştir. İldeki rekreasyon alanı yeterliliği değişkenine verilen yanıtlar ise 265 kişi hayır (yetersiz), 35 kişi ise evet (yeterli) olarak yanıt vermiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışma veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısım araştırmacılar tarafından oluşturulmuş ve 7 maddeden (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, ikamet yeri, ildeki rekreasyon alanı yeterliliği) oluşmaktadır. İkinci kısımda ise, Park-Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanımı Kısıtlayıcıları Ölçeği kullanılmıştır.

Park-Rekreasyon Alan Seçimi ve Kullanım Kısıtlayıcıları Ölçeği (P-Rasvkkö)

Esentaş ve ark. (2020)¹⁸ tarafından geliştirilen park-rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcıları ölçeği kullanılmıştır. Park ve rekreasyon alan kullanımında serbest zaman katılımcılarını güvenlik açısından kısıtlayan unsurları ölçmektedir (madde 1, madde 2, madde 3, madde 4, madde 5) Park-Rekreasyon alan seçimi (p-ras), park ve rekreasyon alan kullanımında serbest zaman katılımcılarının bu alanları seçmelerinde etken olan unsurları ölçmektedir (madde 6, madde 7, madde 8, madde 9, madde 10, madde 11, madde 12, madde 13, madde 14). Ölçeğin derecelendirilmesi 1) "hiç önemli değil", (2) "biraz önemli", (3) "orta düzeyde önemli", (4) "oldukça önemli", (5) "tam anlamıyla önemli" olmak üzere 5'li Liket şeklindedir¹⁸.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler IBM SPSS Statistic 24 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerde uygulanacak testleri belirlemek için öncelikle normallik (Skewness ve Kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. İkili gruplara sahip değişkenler için Independent Sample T-Testi, ikiden fazla gruba sahip değişkenler için ANOVA testi uygulanmıştır. ANOVA testi sonucunda fark çıkan grupları belirlemek içinse Tukey testi kullanılmıştır.

Etik Beyan

Bu araştırma, Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 15.05.2024 tarih ve 24200 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Finans Kaynakları

Bu çalışma, TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) tarafından yürütülen, 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023 yılı 2. dönem kapsamında 1919B012320192 numaralı başvuru ile TÜBİTAK'ın desteği ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 2. Ölçeklerin Normallik Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK)- Alt Boyutu	-,133	-1,058
Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS)- Alt Boyutu	-,340	1,210
(P-RASVKKÖ)- Toplamı	,173	,591

Tablo 2' ye baktığımızda elde edilen verilere uygulanacak testleri belirlemek için yapılmış olan normallik testi sonuçlarına bakılmıştır. Ölçekler ve alt boyutlarına uygulanan skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerlerini incelediğimizde Tabachnick ve Fidell, (2013)¹⁹ kaynağına göre -1.5 ile +1.5 değer aralığını sağladığı görülmüştür. Bundan dolayı da parametrik testler uygulanmıştır.

Tablo 3. Ölçek ve Alt Boyutların Genel Puan Ortalamaları

Boyut	N	Minimum	Maximum	\bar{x}	Std.
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK)- Alt Boyutu	300	2,60	5,00	3,843	,702
Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS)- Alt Boyutu	300	1,78	5,00	3,797	,481
(P-RASVKKÖ)- Toplamı	300	2,21	4,93	3,81	,447

Tablo 3' de RASVKKÖ ölçeği ve alt boyutlarına (P-RAK ve P-RAS) ait genel puan ortalamaları verilmiştir. Hem kullanım hem de seçim boyutlarının ortalamaları birbirine oldukça yakındır (sırasıyla 3,843 ve 3,797), bu da park ve rekreasyon alanlarının hem kullanımının hem de seçim kriterlerinin benzer şekilde değerlendirildiğini gösterir. Tüm ölçekteki toplam puan ortalaması (3,81), katılımcıların genel olarak park ve rekreasyon alanları hakkında olumlu bir görüşe sahip olduklarını, ancak bu memnuniyetin maksimum seviyeye ulaşmadığını ifade eder. Standart sapmalar, özellikle toplam puan ve seçim alt boyutunda, katılımcıların birbirine yakın değerlendirmeler yaptığını ortaya koymaktadır.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçek ve Alt Boyutların t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{x}	S.s.	t	p
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK)- Alt Boyutu	Kadın	83	3,8651	,70199	,331	,741
	Erkek	217	3,8350	,70440		
Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS)- Alt Boyutu	Kadın	83	3,7724	,58792	-,547	,585
	Erkek	217	3,8065	,43558		
(P-RASVKKÖ)- Toplamı	Kadın	83	3,8055	,52882	-,193	,847
	Erkek	217	3,8167	,41426		

*p<,05

Tablo 4' e baktığımızda Cinsiyet değişkenine göre yapılan t testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır (p>,05).

Tablo 5. Yaş Değişkenine Göre Ölçek ve Alt Boyutların Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Yaş	N	\bar{x}	S.s.	f	p	Tukey
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK)- Alt Boyutu	14-17 Yaş ^A	19	3,800	,739	2,284	,036*	H-E/D
	18-24 Yaş ^B	118	3,832	,666			
	25-34 Yaş ^C	78	3,915	,702			
	35-44 Yaş ^D	26	4,076	,669			
	45-54 Yaş ^E	37	3,578	,708			
	55-64 Yaş ^F	15	4,066	,802			
	65 ve Üzeri Yaş ^H	7	3,400	,692			
	Toplam	300	3,843	,702			
Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS)- Alt Boyutu	14-17 Yaş	19	3,906	,414	1,302	,256	
	18-24 Yaş	118	3,775	,463			
	25-34 Yaş	78	3,763	,447			
	35-44 Yaş	26	3,854	,632			
	45-54 Yaş	37	3,717	,529			
	55-64 Yaş	15	4,066	,507			
	65 ve Üzeri Yaş	7	3,857	,209			
	Toplam	300	3,797	,481			
(P-RASVKKÖ)- Toplamı	14-17 Yaş	19	3,868	,410	1,962	,071	
	18-24 Yaş	118	3,796	,407			
	25-34 Yaş	78	3,817	,428			
	35-44 Yaş	26	3,934	,587			
	45-54 Yaş	37	3,668	,466			
	55-64 Yaş	15	4,066	,538			
	65 ve Üzeri Yaş	7	3,693	,313			
	Toplam	300	3,813	,447			

* p<,05

Tablo 5' e baktığımızda Yaş değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçek toplam puanı ve P-RAS alt boyutunda gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır (p>,05). P-RAK alt boyutunda ise farkın anlamlı olduğu görülmüştür (p<,05). P-PAK alt boyutunda farkın hangi boyutta olduğunu tespit etmek için yapılan tukey testi sonucunda; 65 ve üzeri yaş ile 45-54 yaş gruplarının 35-44 yaş grubuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 6. Medeni Durum Değişkenine Göre Ölçek ve Alt Boyutların Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Medeni Durum	N	\bar{x}	S.s.	f	p
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK)- Alt Boyutu	Bekar	71	3,952	,684	1,322	,268
	Evli	189	3,823	,700		
	Boşanmış	40	3,745	,737		
	Toplam	300	3,843	,702		
Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS)- Alt Boyutu	Bekar	71	3,729	,461	2,130	,121
	Evli	189	3,840	,464		
	Boşanmış	40	3,711	,577		
	Toplam	300	3,797	,481		
(P-RASVKKÖ)- Toplamı	Bekar	71	3,808	,421	1,023	,361
	Evli	189	3,834	,442		
	Boşanmış	40	3,723	,514		
	Toplam	300	3,813	,447		

* $p < ,05$

Tablo 6' ya baktığımızda Medeni Durum değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 7. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ölçek ve Alt Boyutların Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Eğitim Durumu	N	\bar{x}	S.s.	f	p
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK)- Alt Boyutu	Yalnızca Okuryazar	13	4,046	,600	,754	,584
	İlkokul Mezunu	23	3,817	,720		
	Ortaokul Mezunu	25	4,024	,721		
	Lise Mezunu	92	3,771	,688		
	Üniversite Mezunu	118	3,850	,722		
	Lisansüstü Mezunu	29	3,813	,688		
	Toplam	300	3,843	,702		
Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS)- Alt Boyutu	Yalnızca Okuryazar	13	3,906	,584	,892	,487
	İlkokul Mezunu	23	3,879	,473		
	Ortaokul Mezunu	25	3,822	,624		
	Lise Mezunu	92	3,741	,513		
	Üniversite Mezunu	118	3,831	,443		
	Lisansüstü Mezunu	29	3,697	,323		
	Toplam	300	3,797	,481		
(P-RASVKKÖ)- Toplamı	Yalnızca Okuryazar	13	3,956	,494	1,047	,390
	İlkokul Mezunu	23	3,857	,439		
	Ortaokul Mezunu	25	3,894	,532		
	Lise Mezunu	92	3,752	,451		
	Üniversite Mezunu	118	3,838	,452		
	Lisansüstü Mezunu	29	3,738	,298		
Toplam	300	3,813	,447			

* $p < ,05$

Tablo 7' ye baktığımızda Eğitim Durumu değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 8. İkamet Yeri Değişkenine Göre Ölçek ve Alt Boyutların Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Meslek	N	\bar{x}	S.s.	f	p
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK)- Alt Boyutu	Ailemle	253	3,843	,710	1,389	,246
	Evde yalnız	24	4,025	,769		
	Evde Arkadaşlarla	20	3,600	,489		
	Yurtta	3	4,000	,346		
	Toplam	300	3,843	,702		
Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS)- Alt Boyutu	Ailemle	253	3,807	,474	,340	,797
	Evde yalnız	24	3,750	,631		
	Evde Arkadaşlarla	20	3,711	,398		
	Yurtta	3	3,851	,279		
	Toplam	300	3,797	,481		
(P-RASVKKÖ)- Toplamı	Ailemle	253	3,820	,443	,779	,507
	Evde yalnız	24	3,848	,579		
	Evde Arkadaşlarla	20	3,671	,337		
	Yurtta	3	3,904	,229		
	Toplam	300	3,813	,447		

Tablo 8' e baktığımızda İkamet Yeri değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır ($p>,05$).

Tablo 9. İldeki Rekreasyon Alanı Yeterliliği Değişkenine Göre Ölçek ve Alt Boyutların T Testi Sonuçları

Ölçek	Yeterlilik	N	\bar{x}	S.s.	t	p
Park-Rekreasyon Alan Kullanımı (P-RAK)- Alt Boyutu	Evet	35	3,68	,677	-1,466	,144
	Hayır	265	3,86	,704		
Park-Rekreasyon Alan Seçimi (P-RAS)- Alt Boyutu	Evet	35	3,77	,417	-,334	,739
	Hayır	265	3,80	,490		
(P-RASVKKÖ)- Toplamı	Evet	35	3,73	,392	-1,051	,294
	Hayır	265	3,82	,454		

* $p<,05$

Tablo 9' a baktığımızda, İldeki Rekreasyon Alanı Yeterlilik Durumu değişkenine göre yapılan t testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır ($p>,05$).

TARTIŞMA

Çalışmaya katılan bireylerin cinsiyet değişkenine göre yapılan (tablo 6) T testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Başka bir deyişle cinsiyetin çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesinde etkisinin olmadığı söylenebilir. Johnson ve ark. (2001)²⁰ yapmış oldukları çalışmalarında, erkeklerin ve kadınların fiziksel aktiviteye katılımlarına ilişkin cinsiyete dayalı farklı algıların olduğunu bulmuşlardır. Johnson ve ark. (2001)²⁰ bu farklılığın temel olarak güvenlik algılarından kaynaklandığını ileri sürmüştürler. Bu nedenle park ve rekreasyon alanlarında kendilerini güvende hissetmeyen kadınların bu alanlardaki bedensel faaliyetlere katılımları azalabilmektedir. Benzer şekilde Thapa ve ark. (2004)²¹ yapmış oldukları

çalışmalarında bu faaliyetlerde bulunanların ağırlıklı olarak erkek olduğunu tespit etmişlerdir. Henderson ve Bialeschki (1993)²² yapmış oldukları çalışmalarında, kadınların rekreasyonel faaliyetlere katılırken erkeklere göre daha fazla engelle karşılaştığını ileri sürmektedirler. Güngörmüş (2007)²³ yapmış oldukları çalışmalarında kişilerin rekreasyonel egzersize yönelik motivasyon düzeyini cinsiyete göre değerlendirmiş ve kadınların sağlık konusuna erkeklerden çok daha önemiyet verdiğini belirtmiştir. Sıhhat, güvenlik ve aile yükümlülükleri gibi kaygıların kadınların katılımını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Henderson (1990)²⁴ yapmış olduğu çalışmada kadınlar, hane işleriyle vakit geçirmek vb. durumların neticesinde serbest zaman etkinliklerinde erkeklere nazaran daha az fırsata sahiptir. Bu araştırma sonuçlarının bizim çalışmamızla tutarlı olduğunu söyleyemeyiz. Gümüş (2012)²⁵ yaptığı çalışmada ise cinsiyet değişkenine göre bir farklılık göstermemektedir. Bu araştırma bulguları ise bizim çalışmamızı kısmen destekler niteliktedir.

Erkeklerin ve kadınların fiziksel aktiviteye katılım konusunda cinsiyete göre farklı inançlara sahip olduklarını bulmuşlardır. Johnson ve ark. (2001)²⁰ bu farklılığın öncelikle güvenlik algısından kaynaklandığını belirtmiştir. Bu nedenle park ve rekreasyon alanlarında kendini güvende hissetmeyen kadınların bu alanlardaki fiziksel aktiviteye katılımları azalabilmektedir. Emsal şekilde, Thapa ve ark. (2004)²¹ çalışmada, aktivitelere katılanların ağırlıklı olarak erkek olduğu sonucuna varılmıştır. Henderson ve Bialeschki (1993)²² kadınların boş zaman etkinliklerine katılma konusunda erkeklere göre daha büyük engellerle karşılaştıklarını belirtmektedir. Öte yandan Güngörmüş (2007)²³ yaptığı çalışmada rekreasyonel sporlara yönelik bireysel motivasyonu cinsiyete göre değerlendirmiş ve kadınların sağlık alt boyutuna erkeklerden daha fazla önem verdiğini tespit etmiştir. Kadınların katılımında sağlık, güvenlik ve aile sorumluluklarının dikkate alınmasının etkili olduğu söylenebilir²⁴. Bu çalışma bizim çalışmamızla tutarlı değildir. Gümüş (2012)²⁵ yapmış olduğu çalışmada park ve rekreasyon alanlarını fiziksel aktivite mekânları olarak belirleyen faktörler cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Yani park veya rekreasyon alanı kullanıcısının erkek mi yoksa kadın mı olduğu faktörlerin önem derecesinde bir farklılık yaratmamaktadır. Bu araştırma bulguları ise bizim çalışmamızı kısmen destekler niteliktedir.

Çalışmaya katılan bireylerin yaş değişkenine göre yapılan (tablo 5) ANOVA testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçek toplam puanı ve P-RAS alt boyutunda gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. P-RAK alt boyutunda ise farkın anlamlı olduğu görülmüştür. P-PAK alt boyutunda farkın hangi boyutta olduğunu tespit etmek için yapılan tukey testi sonucunda; 65 ve üzeri yaş ile 45-54 yaş gruplarının 35-44 yaş grubuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Başka bir deyişle 65+ yaş ve 45-54 yaş gruplarının, 35-44 yaş grubuna göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu durum, park ve rekreasyon alan kullanımında yaşın etkili bir faktör olduğunu ancak seçim ve genel kısıtlayıcı faktörlerde belirgin bir yaş etkisi olmadığını göstermektedir. Yılmaz ve ark. (2016)²⁶ yaşlı bireylerin parklara rahat bir şekilde ulaşabilecekleri mesafede olması gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer bir çalışmada Soydan, ve ark. (2018)²⁷ yaptıkları çalışmada özellikle yaşlı ve engelli bireyler için planlamalar yapılmalı ve standartlar uygulanmasının gerekliliğinden bahsetmişlerdir. Karaşah ve Poyraz, (2022)²⁸ 'ın belirttiği üzere parklar farklı yaş gruplarının kullanabildiği mekânlardır. Beşikçi ve ark. (2018)²⁹ atılımcıların yaşı arttıkça rekreasyon alanlarını tercih etme nedenlerinin de arttığını, aynı zamanda etkinliklere katılmalarını engelleyen faktörlerin de arttığını belirtmişlerdir³⁰. Bu araştırmaların

bulguları bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Gümüş (2012)²⁵ yapmış olduğu çalışmada yaş değişkenine göre bir farklılık göstermemektedir. Yani park ve rekreasyon alanı kullanıcılarının yaşlı veya genç olması; etken önemliliğinde bir farklılığa yol açmamaktadır²⁵. Bu araştırma sonuçlarının bizim çalışmamızla tutarlı olduğunu söyleyemeyiz.

Çalışmaya katılan bireylerin (tablo 6) medeni durum değişkenine göre yapılan ANOVA testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Başka bir değişle medeni durumun çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesinde etkisinin olmadığı söylenebilir. Gümüş'ün (2012)²⁵ yapmış olduğu çalışmada park ve rekreasyon alanlarını fiziksel aktivite mekânı olarak seçmede etken olan unsurlar medeni durum değişkenine göre bir farklılık göstermemektedir. Yani park ve rekreasyon alanı kullanıcılarının evli yada bekar olması; etken önemliliğinde bir farklılığa yol açmamaktadır. Bu araştırma bulguları ise bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Aksu ve ark. (2021)³¹ yapmış oldukları çalışmalarında Fiziksel aktivite mekânı seçimi alt boyutundaki anlamlı farklılık çıkmış ve bekar bireylerde daha yüksek bir ortalama tespit edilmiştir³¹.

Çalışmaya katılan bireylerin (tablo 7) eğitim durumu değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Başka bir değişle eğitim durumunun çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesinde etkisinin olmadığı söylenebilir. Gümüş'ün 2012 yılında yaptığı çalışmaya göre eğitim durumu değişkenine göre bir farklılık göstermemektedir²⁵. Eren ve ark. (2014)³² yapmış oldukları çalışmaya göre, eğitim düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yani; bireylerin eğitim düzeylerinin fiziksel aktivite mekânı olarak park ve rekreasyon alanlarını tercih etmelerinde etkili olduğu söylenebilir³². Bu araştırma bulguları ise bizim çalışmamızı kısmen destekler niteliktedir.

Çalışmaya katılan bireylerin (tablo 8) ikamet yeri değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Başka bir değişle ikamet yerinin çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

İldeki Rekreasyon Alanı Yeterlilik Durumu (tablo 9) değişkenine göre yapılan t testi sonuçlarını incelediğimizde; P-RASVKKÖ ölçeği toplam puanı, P-PAK alt boyutu ve P-PAS alt boyutlarında gruplar arasında herhangi bir anlamlı fark görülmemiştir.

Sonuç olarak çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesi adlı çalışmamızda, cinsiyetin, medeni durumun, eğitim durumunun, ikamet yerinin bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesini etkilemediği, yaş değişkenine göre ise ; 45-54 yaş grubu ile 65 ve üzeri yaş grubundaki bireylerin, 35-44 yaş arasındaki bireylere göre park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

ÖNERİLER

- ✓ Yaşa Özel Alan Tasarımı Yapılması; 45-54 yaş grubu ile 65 yaş üzerindeki bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla park ve rekreasyon alanlarında rahat oturma alanları, kolay erişim sağlayan yürüyüş yolları ve güvenli, düz zemin tasarımları yer alabilir.
- ✓ Bilimsel Çalışmalarla Destekleme; farklı yaş gruplarının park kullanımıyla ilgili alışkanlık ve ihtiyaçlarını anlamak için daha fazla bilimsel araştırma yapılmalıdır. Bu çalışmaların sonuçlarına dayanarak park ve rekreasyon alanlarının altyapısı iyileştirilebilir.
- ✓ Erişilebilirlik açısından, bireylerin parklara daha kolay ulaşabilmesi için toplu taşıma ağları geliştirilmeli, engelli rampaları eklenmeli ve parkların otopark olanakları artırılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Jensen CR., Guthrie S. (2006). *Outdoor recreation in america* 6. ed. Champaign, IL: Human Kinetics.
2. Başaran Z. (2016). Alternatif eğitim olarak rekreasyon. S. Karaküçük içinde, *Rekreasyon Bilimi*. Gazi Kitabevi. Ankara, 393-428.
3. Parker S. (1979). *The sociology of leisure*. George Allen and Unwin Ltd. London.
4. Gül T. (2014). Rekreasyon olgusuna genel yaklaşım. *Rekreasyona giriş*. 1. Baskı. Detay Yayıncılık. Ankara. 1-67.
5. Hazar A. (2003). *Rekreasyon ve animasyon*. Detay Yayıncılık. Ankara.
6. Phalank C. (1999). Determinant of health promotive behavior; a preview of current research. *Nursing Clinics of North America*. 26(4), 815-832.
7. Vural BK. (2002). Sağlık riskinin belirlenmesi ve hemşirelik için önemi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2(2), 39-43.
8. Baltaş Z. (2004). *Sağlık psikolojisi*. Remzi Kitapevi. İstanbul.
9. Ayaz S., Tezcan S., Akıncı F. (2005). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin sağlığı geliştirme davranışları. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 9(2), 26-34.
10. Kong R. (1995). Building community capacity for health promotion: a challenge for public health nurses. *Public Health Nursing*. 12(5), 312-318.
11. Misener K., Doherty A., HammKerwin S. (2010). Learning from the experiences of older adult volunteers in sport: a serious leisure perspective. *Journal of Leisure Research*. 42(2), 267-290.
12. Fenton L., White C., Gallant KA., Gilbert R., Hutchinson S., HamiltonHinch B., Lauckner H. (2017). The benefits of recreation for the recovery and social inclusion of individuals with mental illness: An integrative review. *Leisure Sciences*. 39(1), 1-19.
13. Jackson EL. (2000). Will research of constraints still be relevant in the twenty-first century?. *Journal of Leisure Research*. 32(1), 62-69.
14. Smiley KT., Sharma T., Steinberg A., HodgesCoppole S., Jacobson E., Matveeva L. (2016). More inclusive parks planning: park quality and preferences for park access and amenities. *Environmental Justice*. 9(1), 1-7.
15. BedimoRung AL., Mowen AJ., Cohen DA. (2005). The significance of parks to physical activity and public health: a conceptual model. *American Journal of Preventive Medicine*. 28(2), 159-168.

16. Akyol C., Akkaşoğlu S. (2020). Gençlerin boş zamanlarında rekreasyon faaliyetlerine katılım engelleri üzerine bir araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 8(3), 2072-2089.
17. Karasar N. (2008). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayıncılık. Ankara.
18. Esentaş M., Güzel P., Tez ÖY. (2020). Park-Rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcıları ölçeği (P-RASVKKÖ): ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 6(2), 538-557.
19. Tabachnick BG., Fidell LS. (2013). Using multivariate statistics. 6. Ed. Boston, MA: Pearson.
20. Johnson CY., Bowker JM., Cordell K. (2001). Outdoor recreation onstraints: Au examination of race, gender, and ruraldwelling. *Southern rural sociology*. 12, 111-113.
21. Thapa B., Confer JJ., Mendelson J. (2004). Trip motivations among water based recreationists. 208-212.
22. Henderson KA., Bialeschki MD. (1993). Negotiating Negotiating Constraints to Women's Physical Recreation. *Society and Leisure*. 16, 389-412.
23. Güngörmüş HA. (2007). Özel sağlık-spor merkezlerinden hizmet alan bireyleri rekreasyonel egzersizlere güdüleyen faktörler. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
24. Henderson KA. (1990). Anatomy is not destiny: a feminist analysis of the scholarship on women's leisure. *Leisure Sciences*. 12, 229-236.
25. Gümüş H. (2012). Fiziksel aktivite için park ve rekreasyon alanlarına gelen kullanıcıların mekân seçimini ve fiziksel aktiviteye katılımını etkileyen faktörler. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Ankara.
26. Yılmaz T., Olgun R., Şavklı F. (2016). Yaşlı bireylerin park kullanım tercihleri üzerine bir çalışma. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. 6(14), 1-10.
27. Soydan O., Belinay A., Akbulut A. (2018). Kent parklarındaki kullanım alanlarının estetik ve fonksiyonel özelliklerinin kullanıcı görüşleri doğrultusunda irdelenmesi Antalya Muratpaşa Prof. Dr. Erdal İnönü Kent Parkı Örneği. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. 9(19), 107-128.
28. Karaşah B., Poyraz N. (2022). Ekosistem hizmeti algısı ve kullanıcı tercihlerine yönelik bir araştırma: Arhavi sahil parkı örneği. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 23(2), 79-87.
29. Beşikçi T., Yıldız K., Güzel P. (2018). Fiziksel aktiviteye katılımı mekân seçimi ve katılımı engelleyen unsurların incelenmesi: Manisa Celal Bayar Üniversitesi kampüsü. *Uluslararası Herkes İçin Spor ve Wellness Kongresi, Alanya*.
30. Genç M., Eğri M., Kurçer MA., Kaya M., Pehlivan E., Karaoğlu L., Güneş G. (2002). Malatya kent merkezindeki banka çalışanlarında fizik aktivite sıklığı. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 9(4), 237-240.
31. Aksu H., Kaya A., Arslan F. (2021). Covid-19 sürecinde fiziksel aktivite amacıyla açık rekreasyon alanlarını tercih eden bireylerin mekân seçimi ve fiziksel aktiviteye katılımını etkileyen faktörler. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*. 5(2), 73-85.
32. Eren A., Gümüş H., Ocak Y., Yıldırım İ. (2014). Fiziksel aktivite amaçlı park ve rekreasyon alanları kullanımı: Afyon Karahisar Örneği. *I.Uluslararası Spor Bilimleri Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi. Antalya*.